

NORCE

Kjønnsforskjeller i skole og utdanning - og psykisk helse

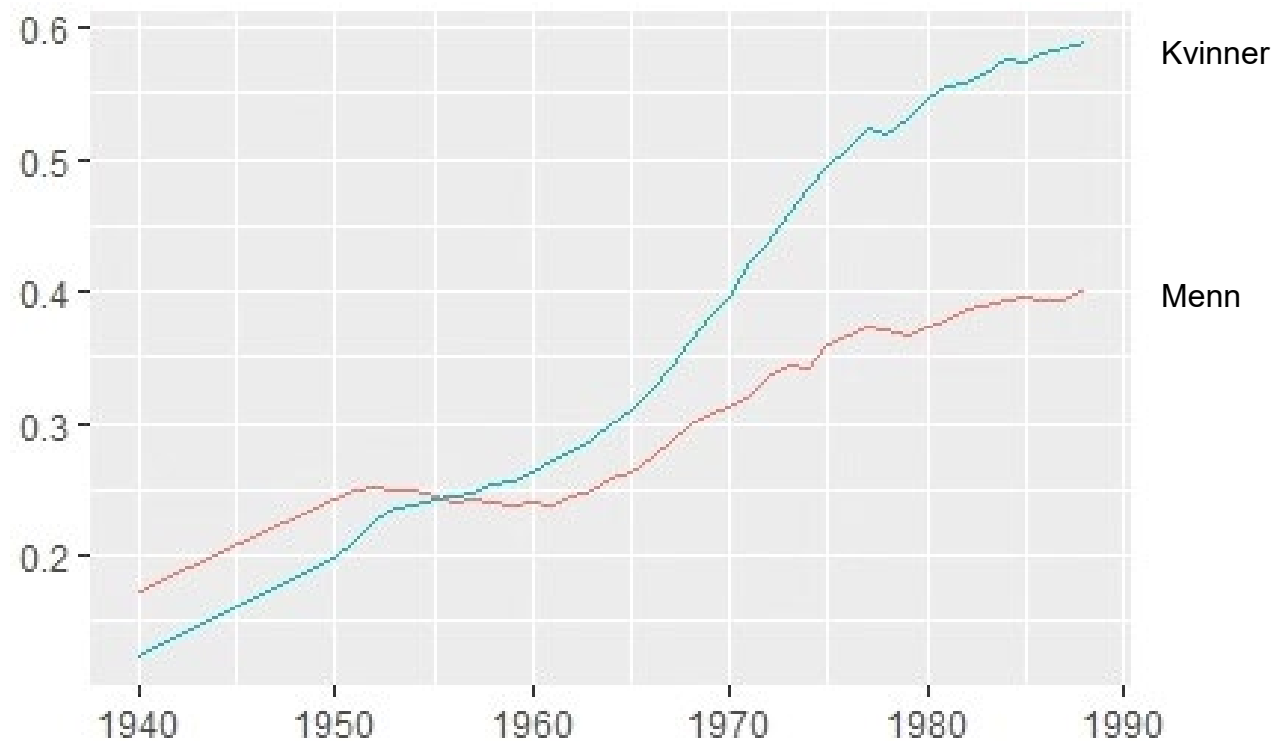
NUBU Oslo 22. november 2023

Camilla Stoltenberg, konsernsjef, NORCE

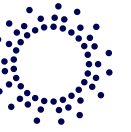

Nye kjønnsforskjeller i utdanningsløpet

Kvinner har mer utdanning enn menn

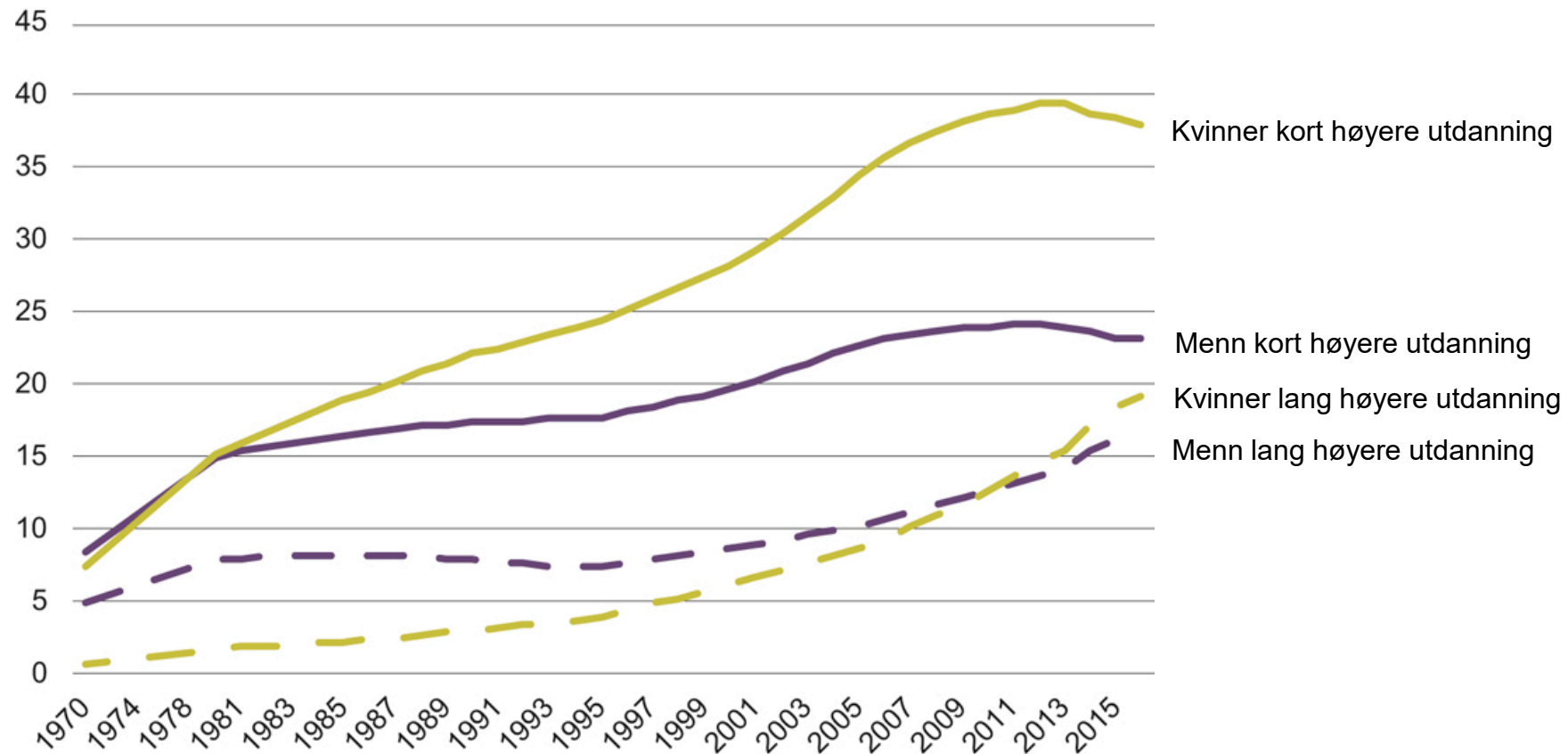

Høyere utdanning ved alder 30 år hos menn og kvinner i Norge etter fødselsår

Kvinner tar mer høyere utdanning

Andel i alderen 30-39 år med kort og lang høyere

Hele utdanningsløpet

Kjønnsforskjeller fra barnehage til ph.d.

Tidlig språkutvikling

Skolemodenhet

Karakterer i ungdomsskolen

Fullføring av videregående skole

Kort høyere utdanning

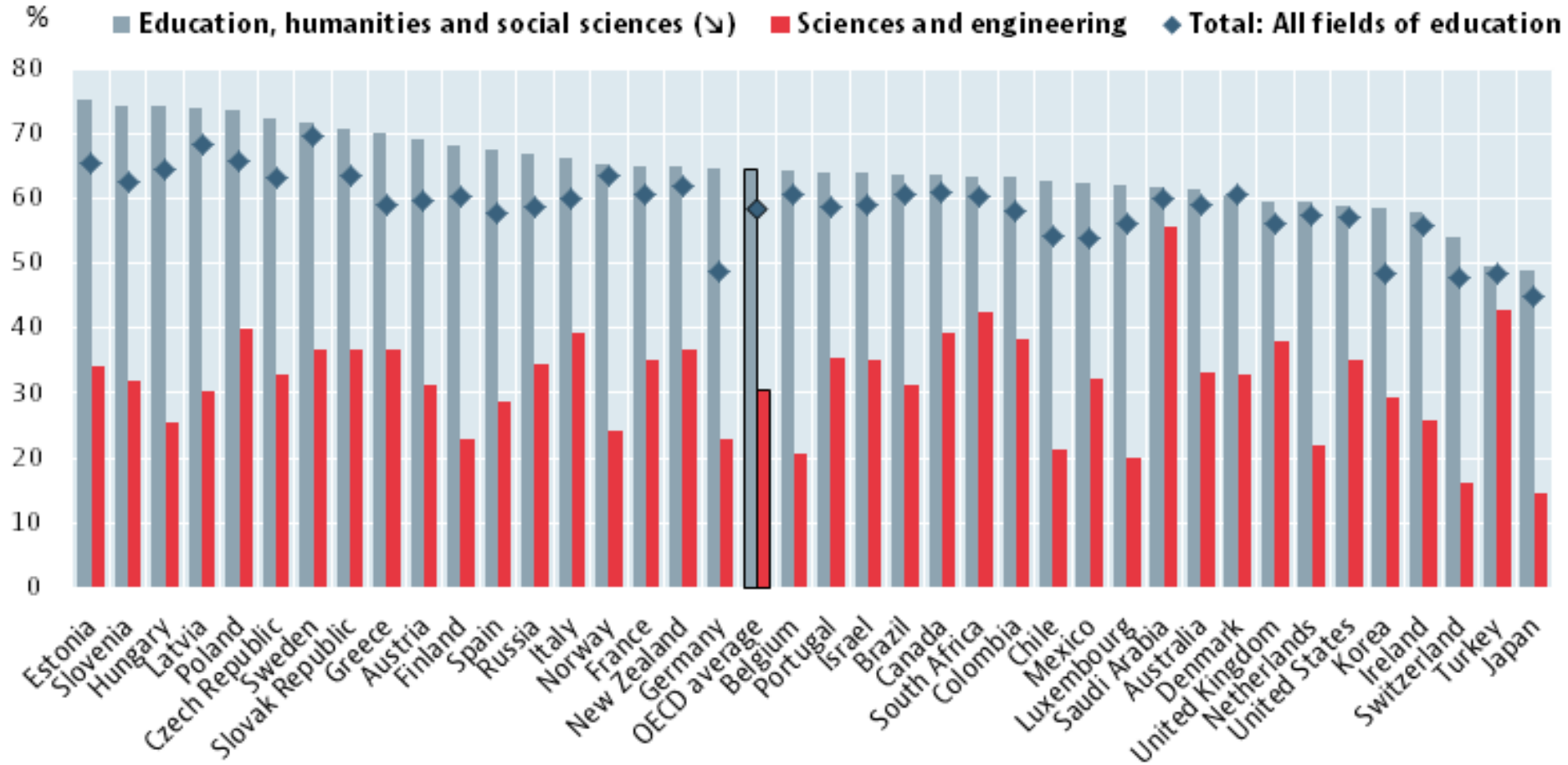
Lang høyere utdanning

Ph.d. (siden 2012)

29 av 34 OECD-land

Share of female bachelor's graduates by field of study (2013)

Jenter har «alltid» gjort det bedre i skolen

Nå har de også gått forbi guttene i utdanning

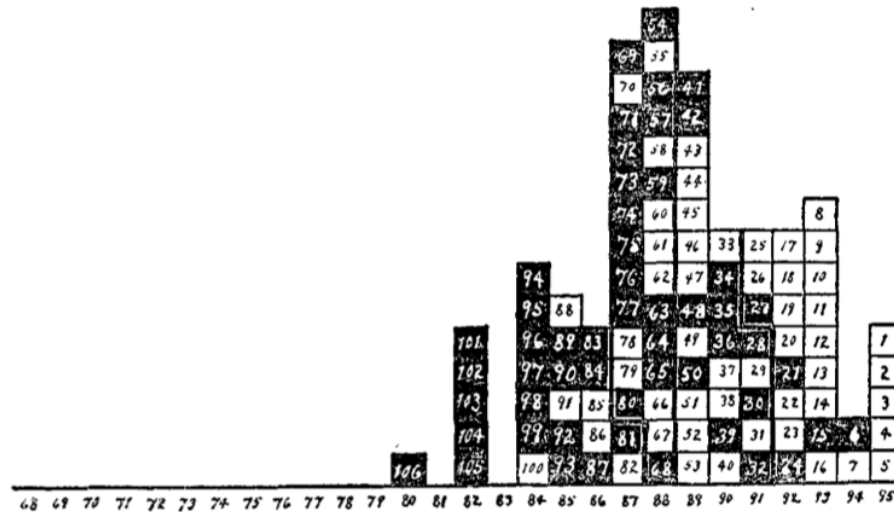

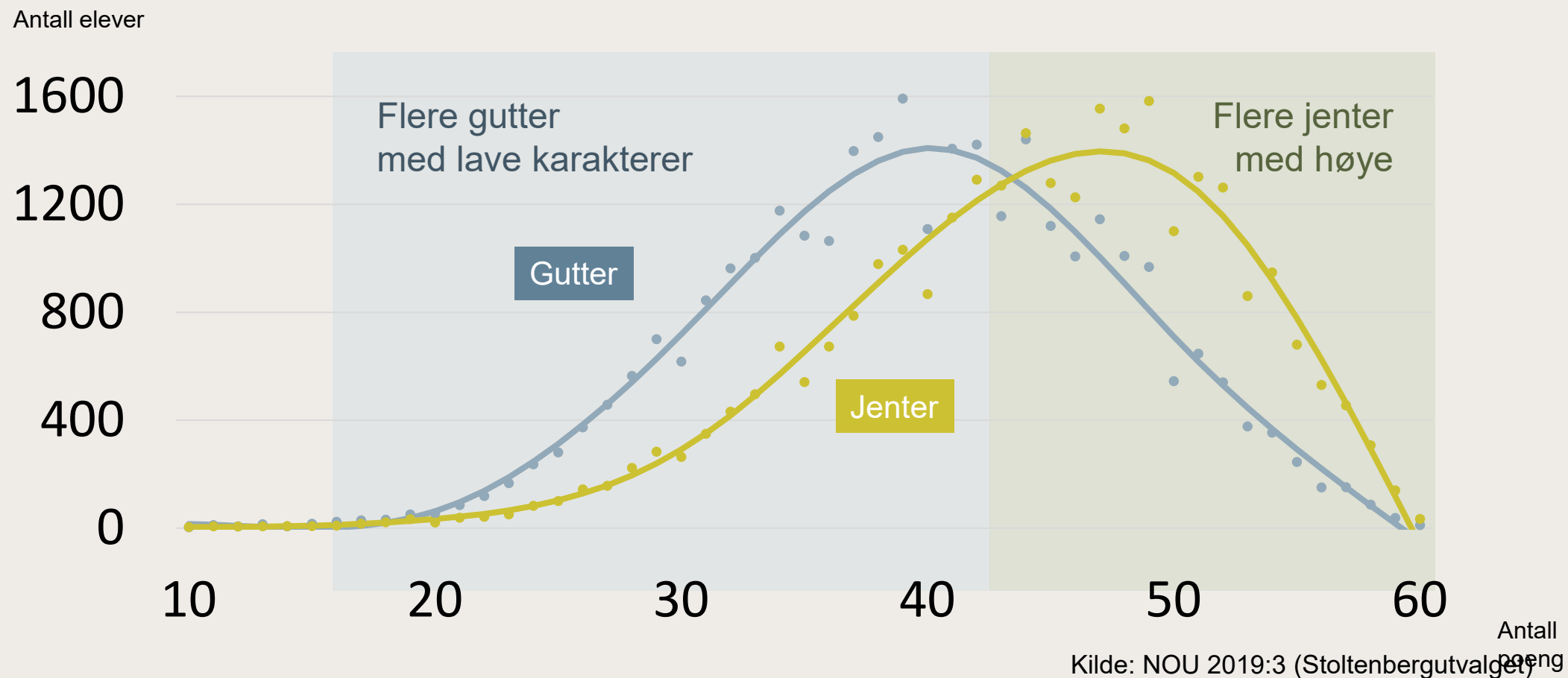
Fig. 32. The distribution of boys and girls in the average elementary school rank. (Black represents boys.)

Walter R. Miles (1910). A Comparison of Elementary and High School Grades, The Pedagogical Seminary, 17:4, 429-450, DOI: 10.1080/08919402.1910.10533918

Pikene kommer lettest inn i den høyere skole
Det må finnes et bedre grunnlag for opptagelse enn folkeskolens eksamensvidnesbyrd

Kjønnsforskjeller gjennom hele fordelingen

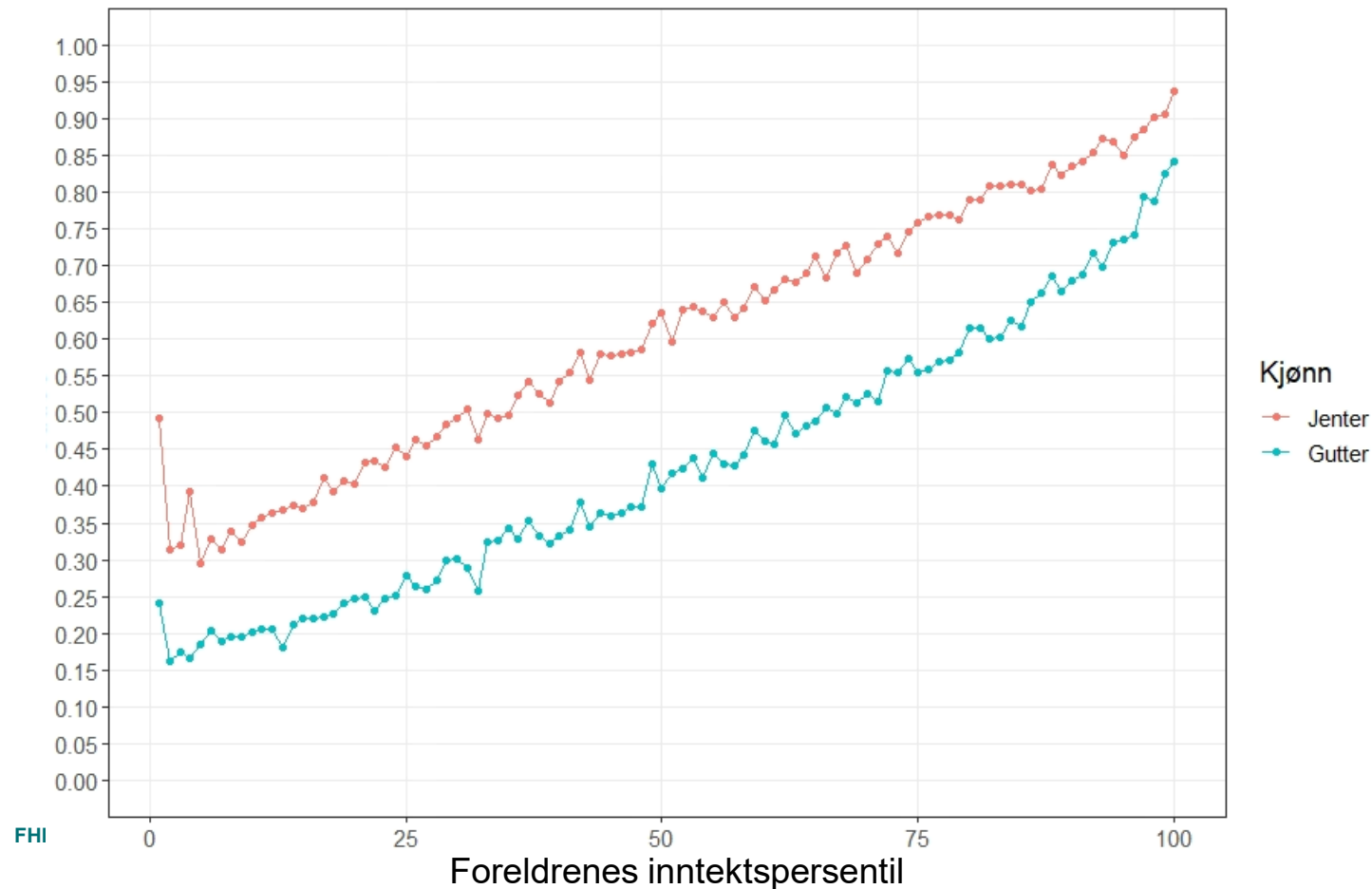
Grunnskolepoeng etter kjønn, 2018

Kjønnsforskjeller i alle sosiale lag

Høyere utdanning ved alder 30 år etter foreldrenes inntekt

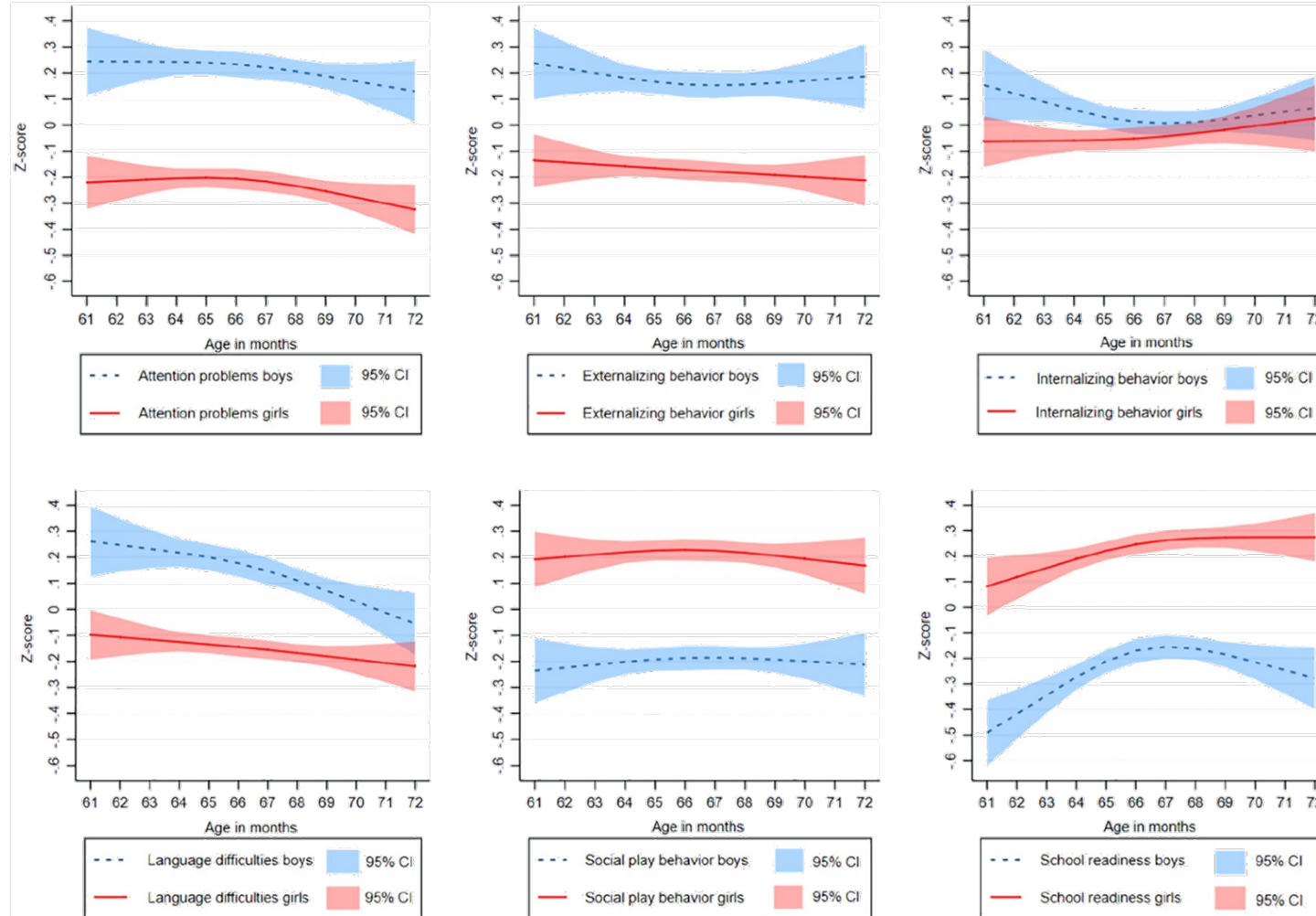

Årsaker

Noen kjønnsforskjeller oppstår tidlig i barndommen

Kjønnsforskjeller blant førskolebarn, Den norske mor-, far- og barnundersøkelsen (MoBa)

Kilde: Brandlistuen mfl. (2020)

Modenhhet

Skolepsykologiske kontorer

Enertrykk og offentliggjøring forbudt.

MODENHETSPRØVE

Serie I — for alderstrinnene 6—8 år

Utarbeidd ved Universitetets Pedagogiske Forskningsinstitutt
ved
JOHS. SANDVEN
I samarbeid med
PER RAND — JOHAN SVENDSEN — HANS ØSTBY

Navn: _____

Født: _____ 19 _____

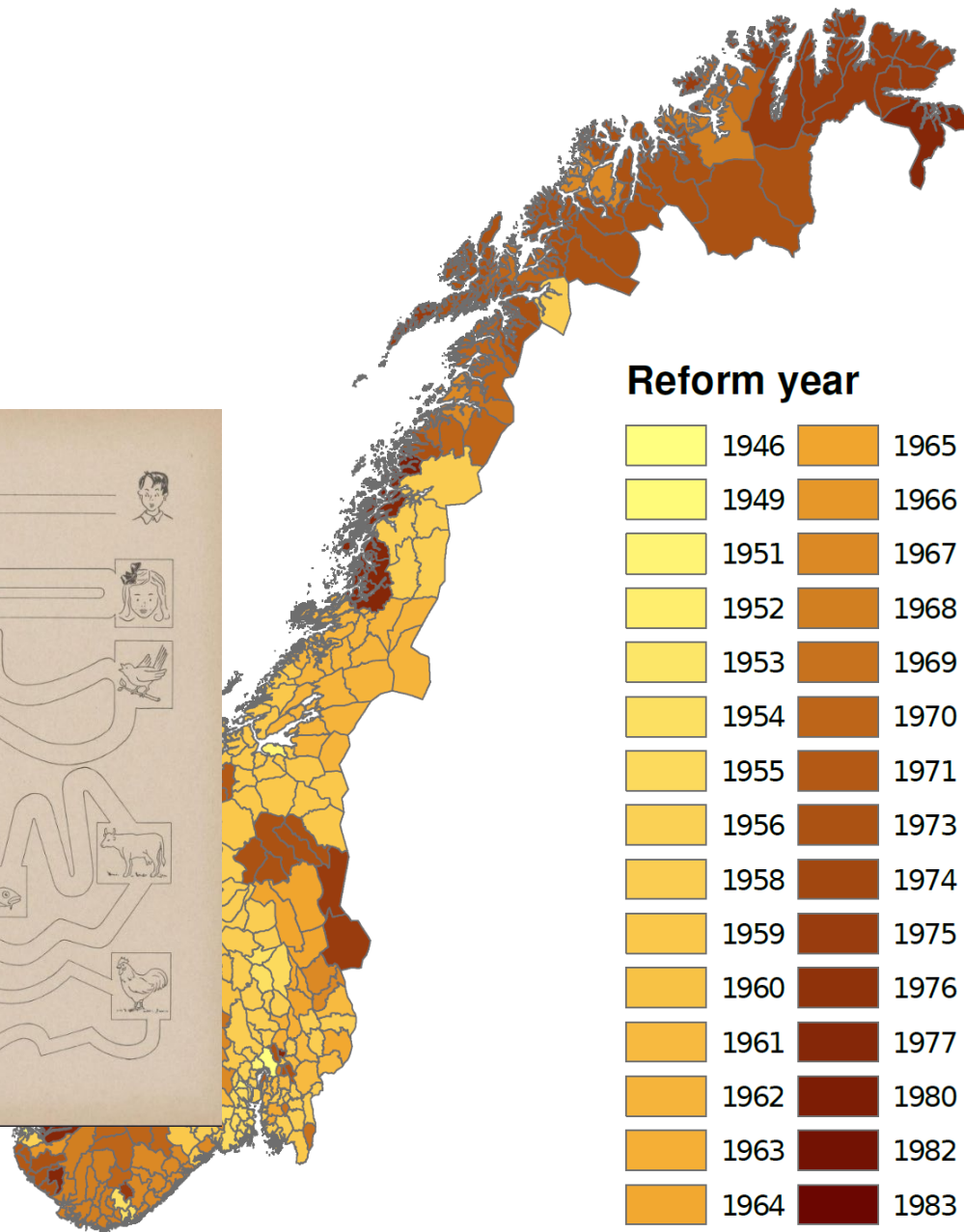
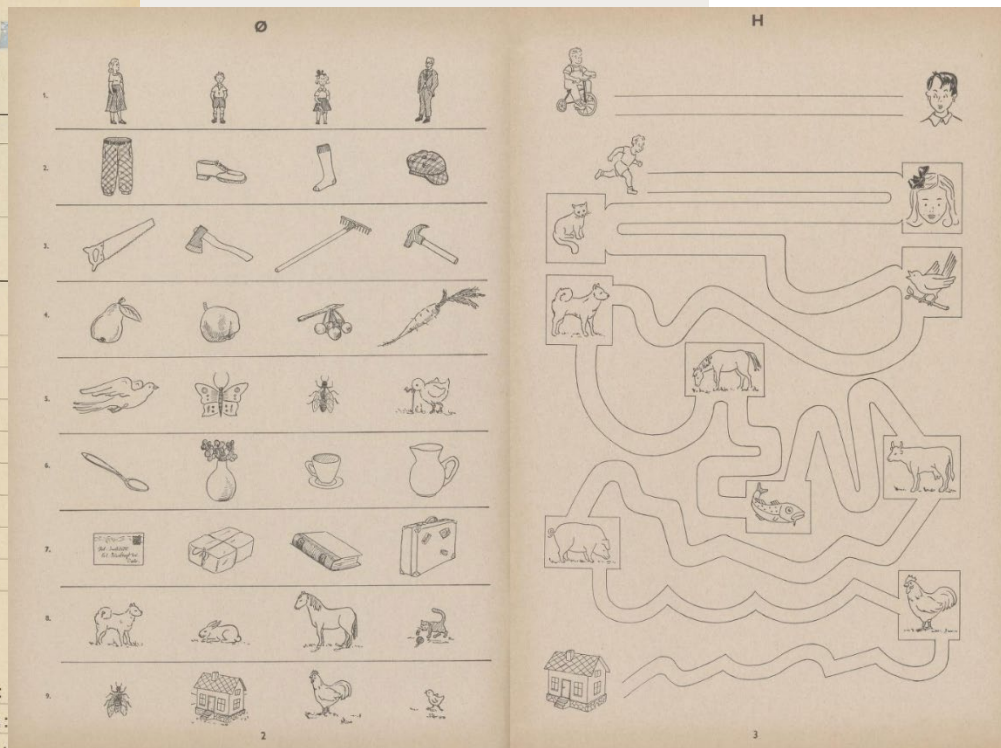
Skole: _____ Klasse: _____

Prøvd: _____ 19 _____

Prøve	Antall mulige poeng	Antall oppnådde poeng		T _a	P _a	P _k
		Enkeltprøvene	Prøvegruppene			
M	1	17	26			
	2	9				
V	1	17	34			
	2	17				
F	1	8	37			
	2	15				
	3	14				
R	1	7	29			
	2	7				
	3	8				
	4	7				
K	26	26				
I alt	152					
H	10					

LA: _____
MA: _____
MK: _____

Tegningene er utlånt av Auld Hassens og Andreas Dick.
Hedmark-Jorpland Distrikthøgskole - Moss

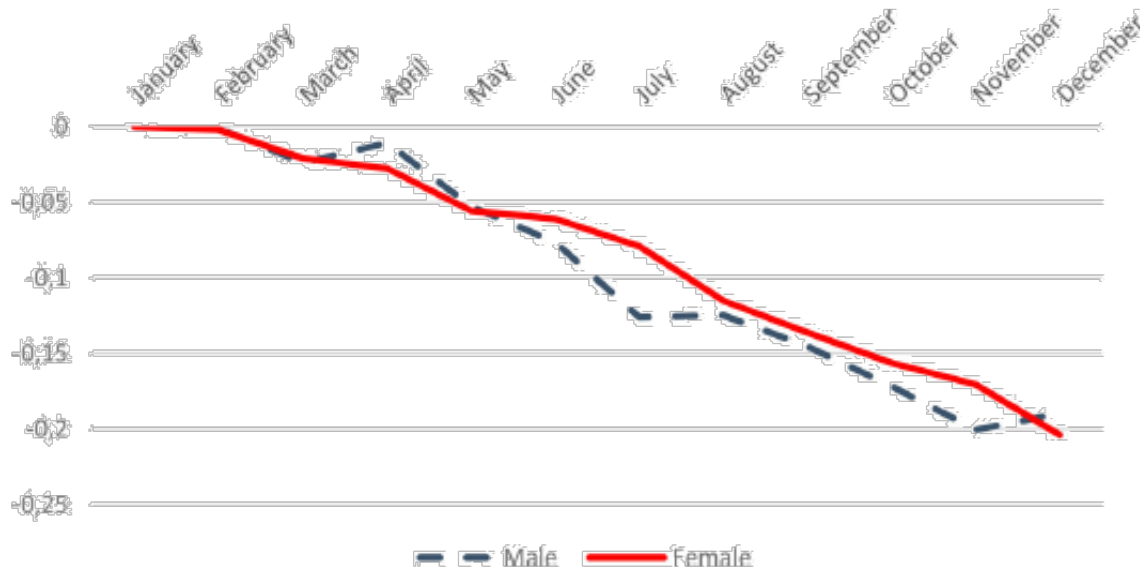
Reform year

1946	1965
1949	1966
1951	1967
1952	1968
1953	1969
1954	1970
1955	1971
1956	1973
1958	1974
1959	1975
1960	1976
1961	1977
1962	1980
1963	1982
1964	1983

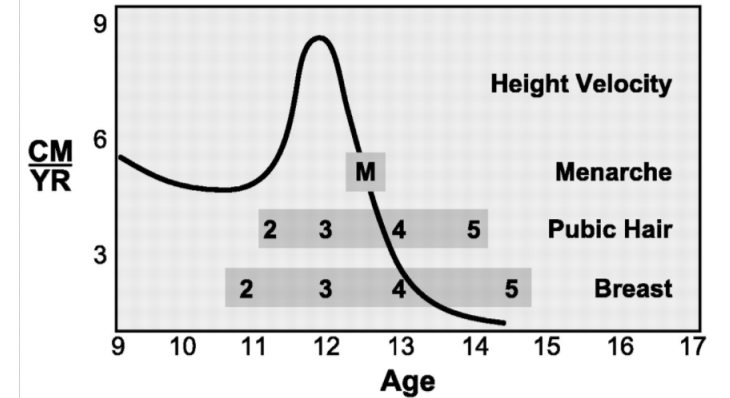

Modningshypotesen

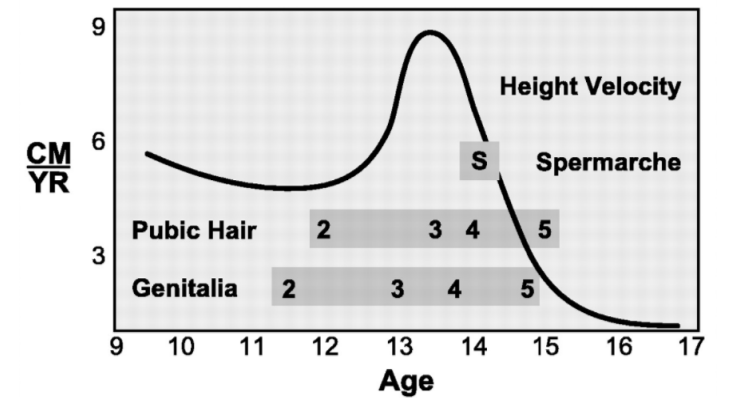
Std. avvik

Sexual Development: Girls

Sexual Development: Boys

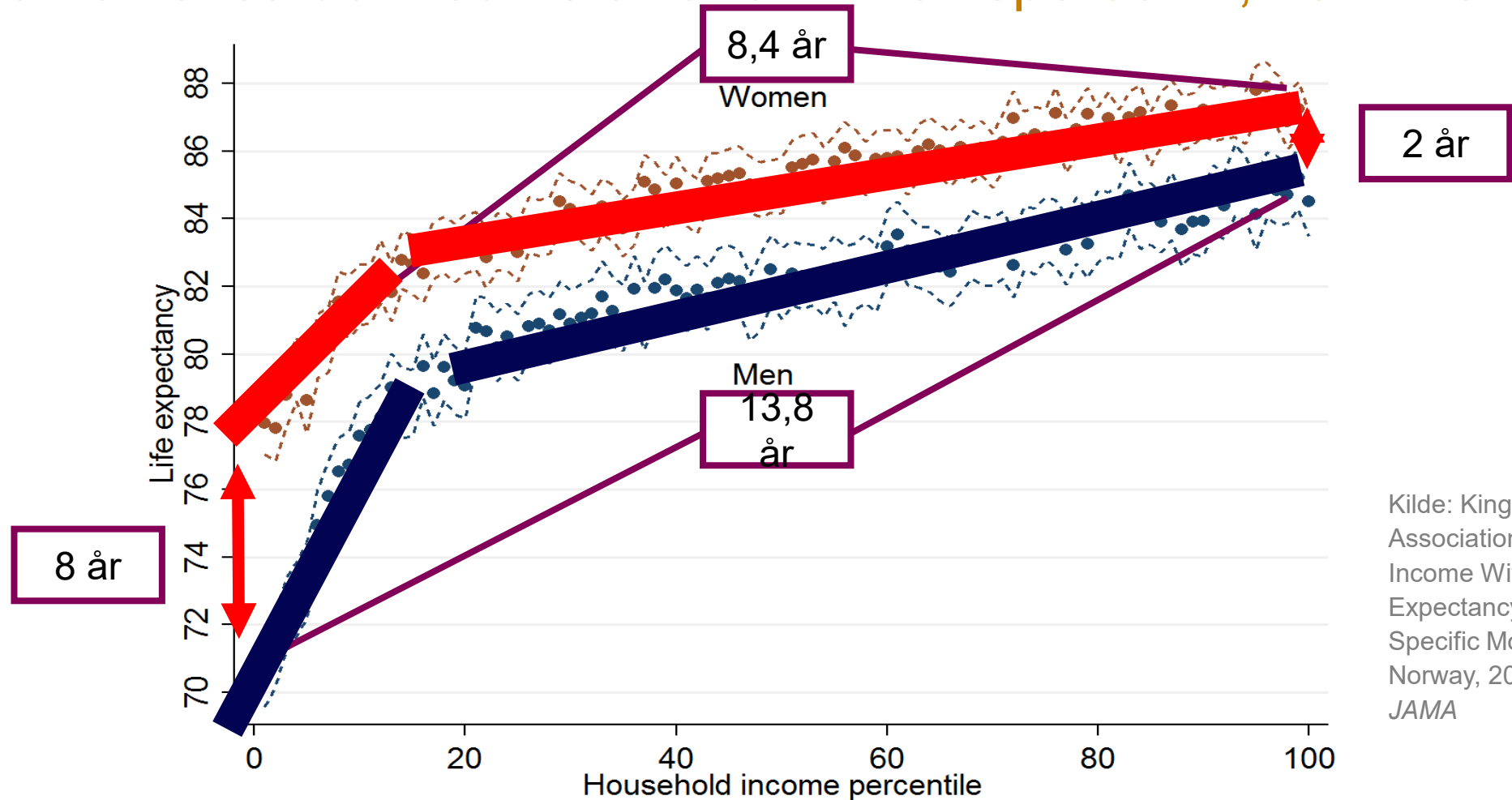

Konsekvenser

Store forskjeller *mellom* menn

Forventet levealder ved 40 år etter inntektspersentil, 2011-2015

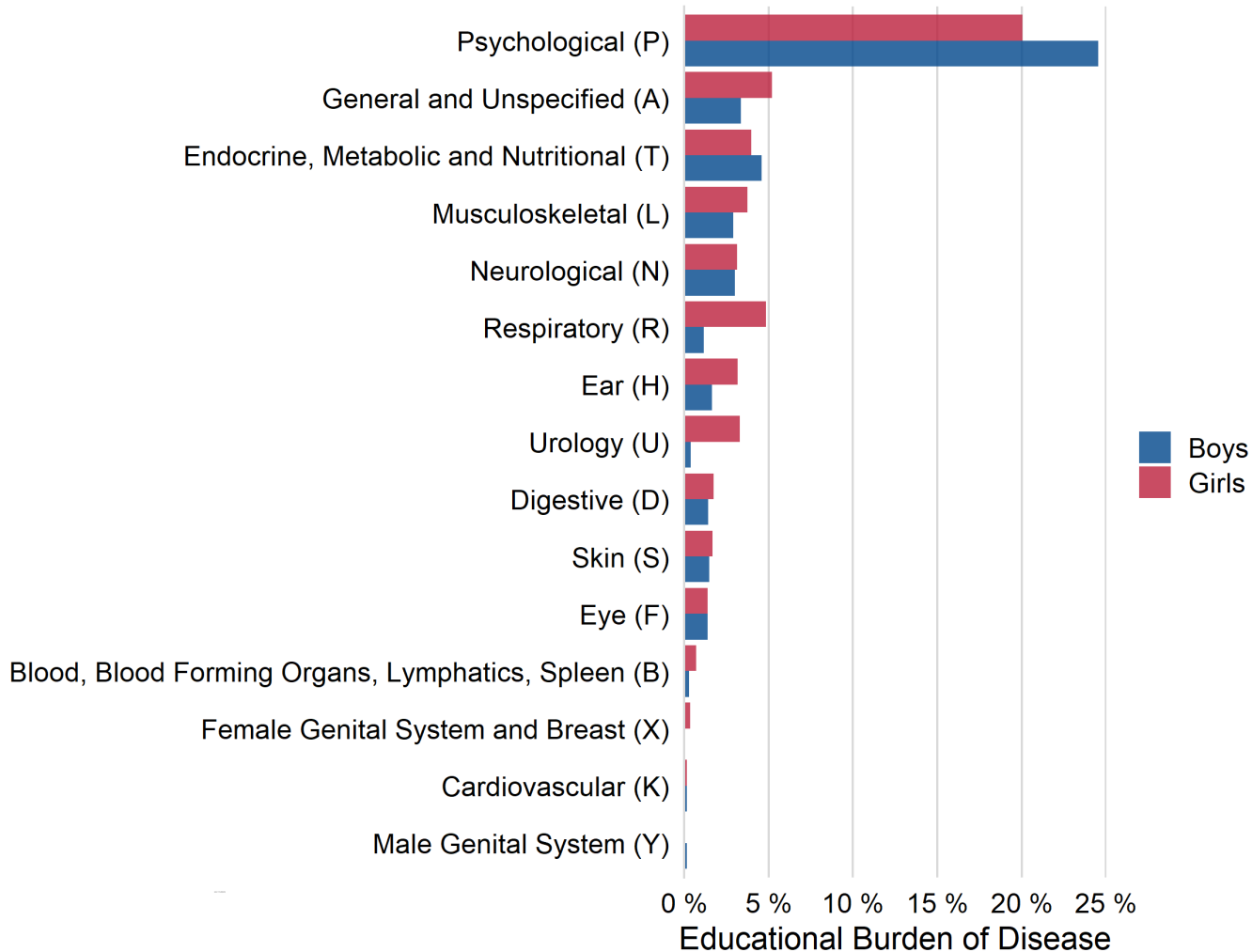

Kilde: Kinge et al. (2019), Association of Household Income With Life Expectancy and Cause-Specific Mortality in Norway, 2005-2015, JAMA

Psykisk helse forklarer utdanningsforskjeller

Basert på 467 412 norske barn født 1995-2002

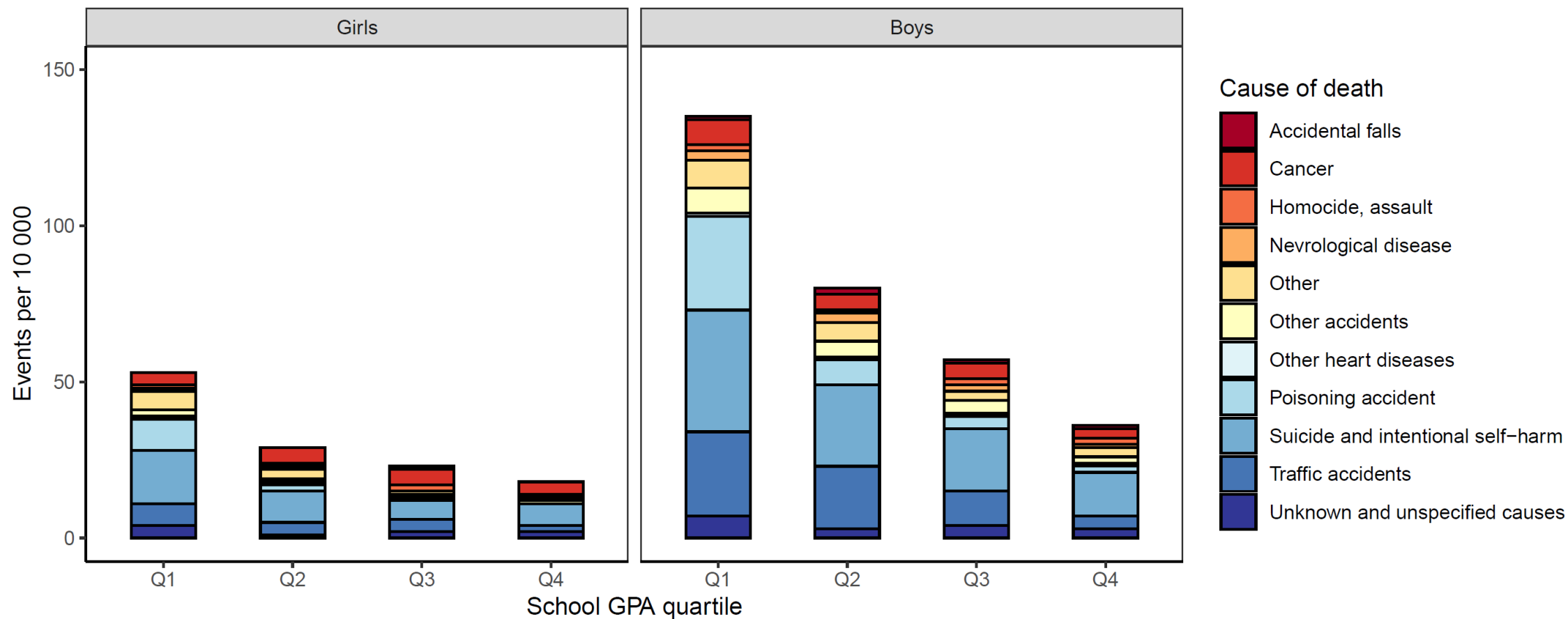

Kilde: Nordmo et al. (2022). Lancet Public Health, 7, e549-e556

Høy tidlig dødelighet blant menn med lave karakterer

Døde per 10,000 individer i alderen 16-30, etter kjønn og

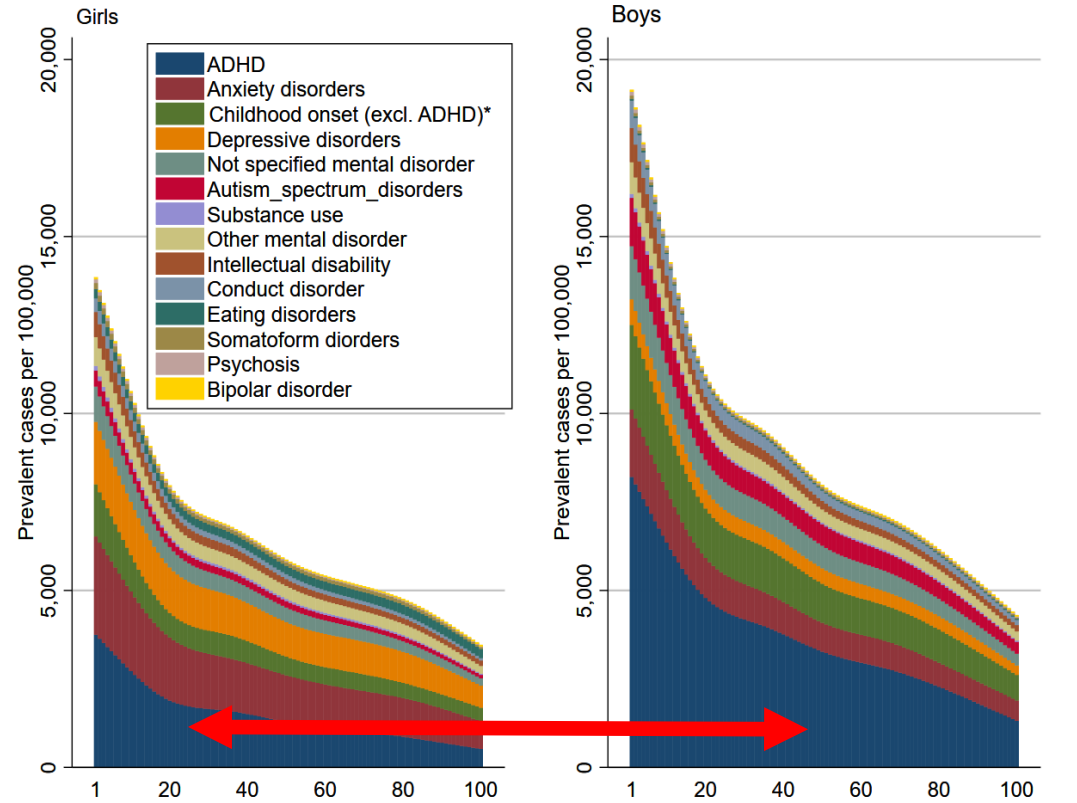
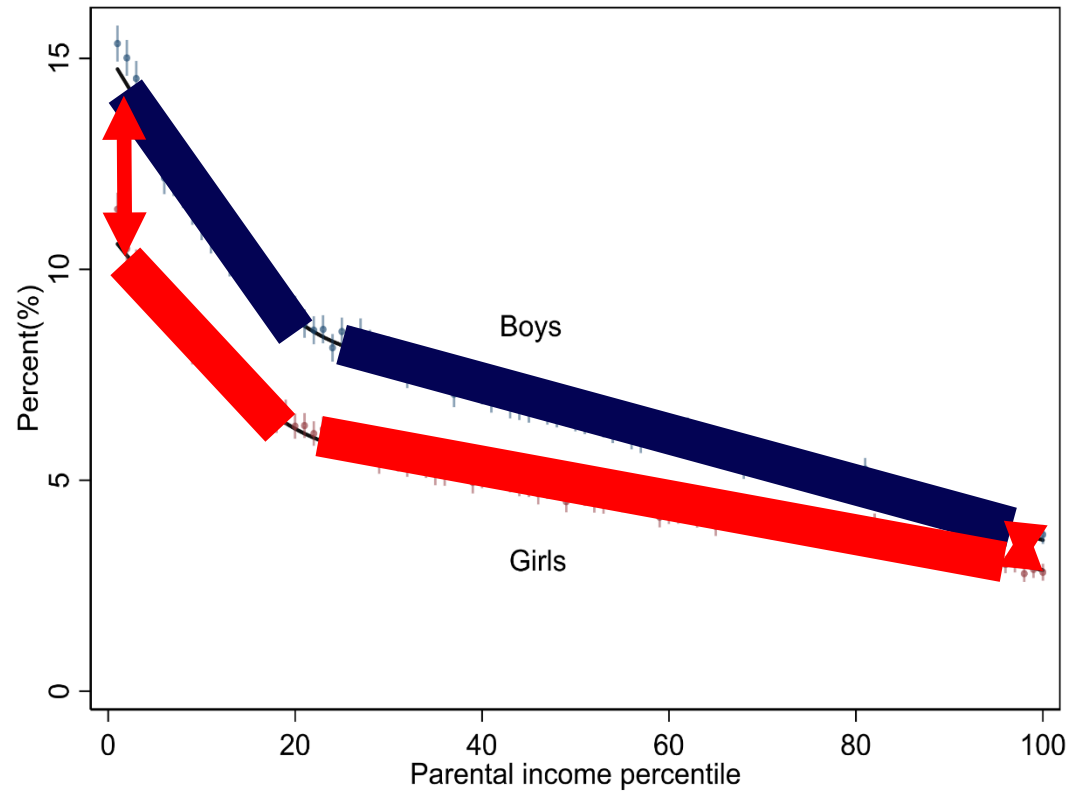

Kilde: Reme & Torvik (kommer), School performance and mortality in young adulthood: a register-based population study, FHI

Gutter i lavinntektsfamilier har oftere psykiske lidelser

Psykiske diagnoser blant barn 5-17 år etter foreldrenes inntekt, 2008-2016

Manglende mestring går utover gutters psykiske helse

Effekt av karakter 1 vs. 2 på skriftlig eksamen i norsk Vg3

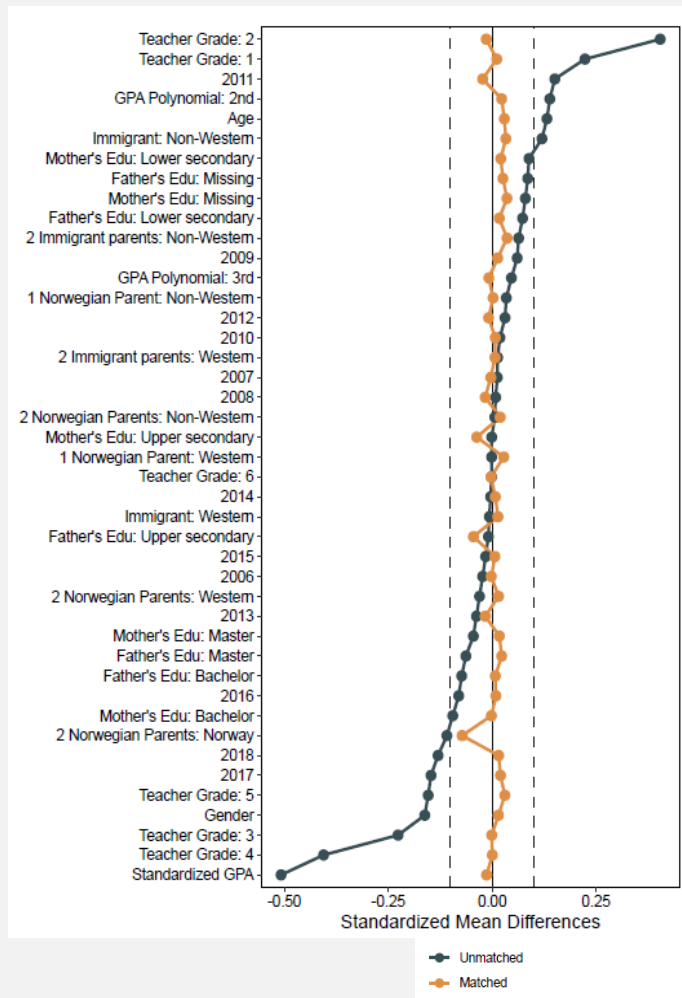

Table 3: Effect of Exam Failure on Psychological Diagnoses within One Calendar Year

Matched Sample	
	OR (95% CI)
Failed	1.21 *** (1.09–1.35)
Passed (ref)	1.00
N	18,052

Note. Adjusted for gender, age, standardized GPA 3rd degree polynomial, teacher-assessed grade, exam year, immigration background, mother's education level, and father's education level. White-robust standard errors.

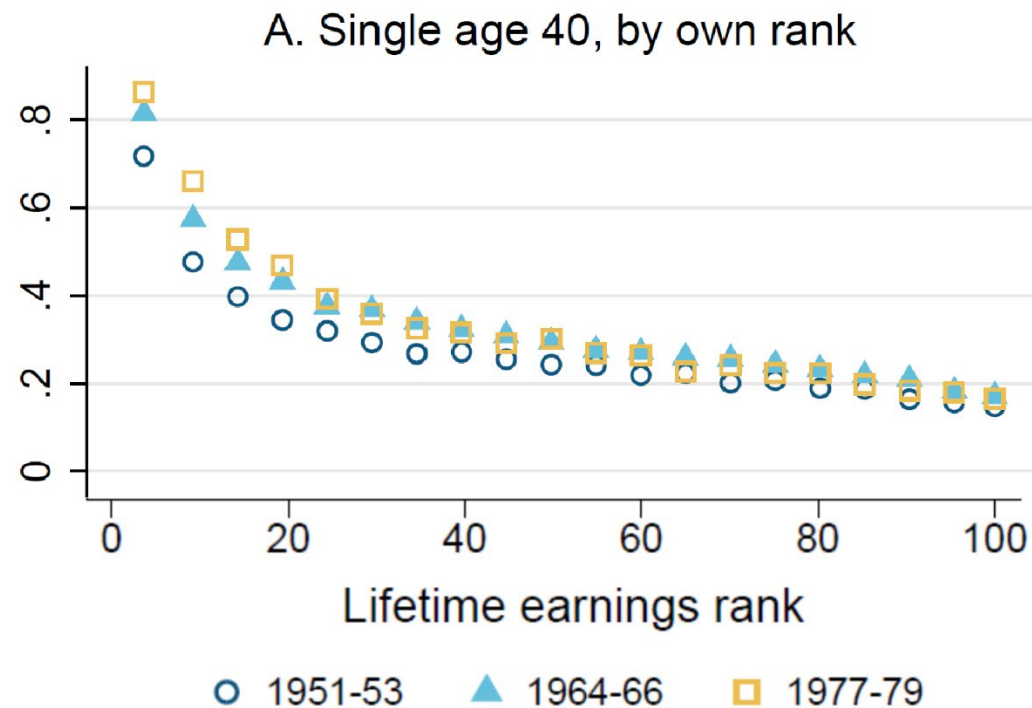
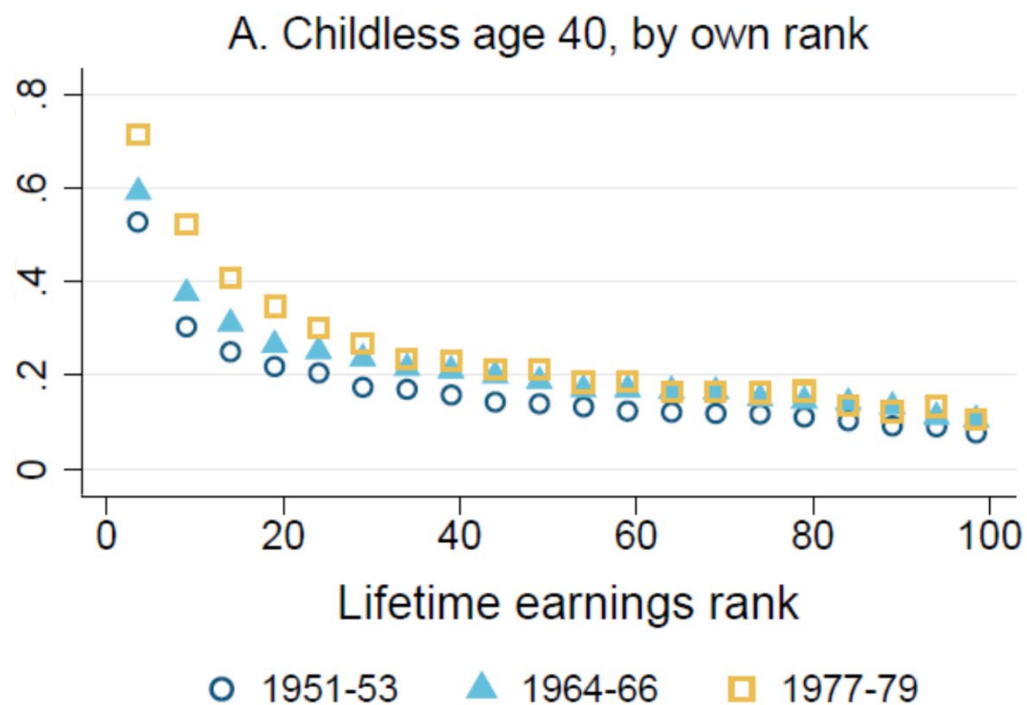
*** $p < 0.01$ ** $p < 0.05$ * $p < 0.1$

	Gender	
	Girls	Boys
	OR (95% CI)	OR (95% CI)
Failed	1.11 (0.95–1.29)	1.31 *** (1.13–1.51)
Passed (ref)	1.00	1.00
N	6,499	11,553

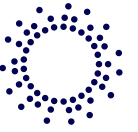
Kilde: Beck mfl. (2023).

Store forskjeller i barnløshet etter inntekt

Andel barnløse og single menn ved 40 år, etter inntektspersentiler

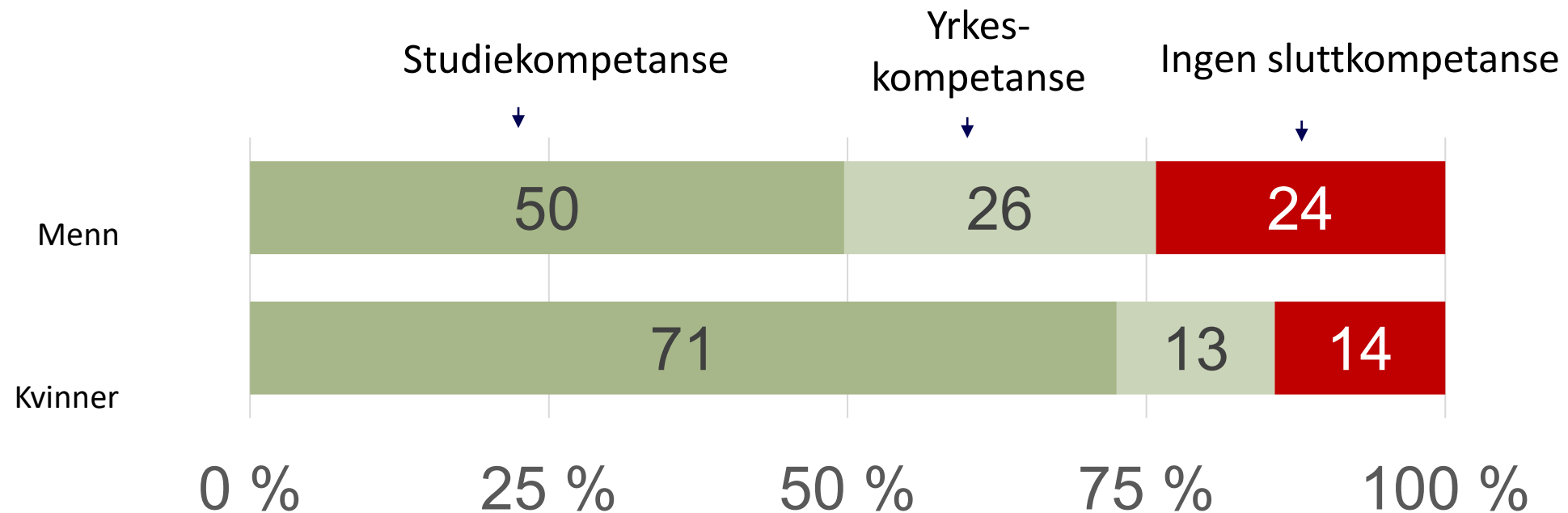

Kilde: Bratsberg, Kotsadam & Walther (2021), Male Fertility: Facts, Distribution and Drivers of Inequality, IZA paper

Færre menn enn kvinner fullfører VGS

Sluttkompetanse 5-6 år etter påbegynt opplæring, 2014–2020, alle elever

Tiltak

Tiltak

Fra Stoltenbergutvalget NOU2019:3

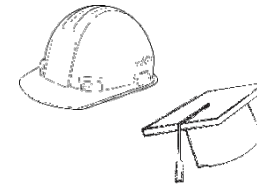
Tidlig og tilpasset innsats

Barnehage
og barndom

Skole

Videregående og
høyere utdanning

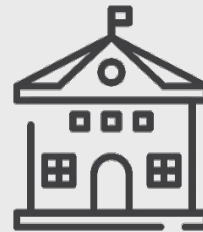

Grunnskolenes innhold og organisering

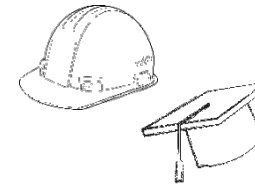
|

Barnehage
og barndom

Skole

Videregående og
høyere utdanning

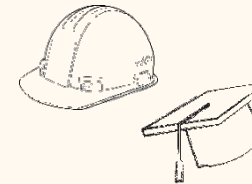
Overganger senere i
utdanningsløpet

Barnehage
og barndom

Skole

Videregående og
høyere utdanning

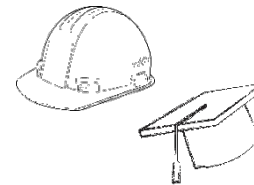
Et kunnskapssystem for utdanning

Barnehage
og barndom

Skole

Videregående og
høyere utdanning

Hvorfor er dette viktig?

Likestilling

Den enkeltes muligheter

Ulikhet og utenforskap

Samfunnets utvikling

Utdanning, psykisk og fysisk helse, familieliv og arbeidsliv – gjennom hele livsløpet

Takk for oppmerksomheten!

Takk til
Fartein Ask Torvik, Martin Flatø, Eirik Vikum,
Mannsutvalget

Thank you. Takk.
Merci. Gracias. Obrigado.

Camilla Stoltenberg
Konsernsjef
NORCE Norwegian Research Centre AS
csto@norceresearch.no
+47 91195562

Et kunnskapssystem for barnehage og skole

- Forebygging krever ofte tiltak i en sektor for å få resultater i en annen sektor
- Hvis vi skal forebygge psykisk uhelse klokt og effektivt må vi finne ut hvordan skolen virker på barn og unges psykiske helse og om tiltak i skolen kan gi bedre psykisk helse
- Stoltenbergutvalget (NOU 2019:3) anbefaler Kunnskapsdepartementet å etablere et register for barnehage og skole slik at man for eksempel kan undersøke blant annet fravær i skolen og effekten av spesialundervisning, og hvilken sammenheng det har for læring, psykisk helse og videre livsløp
- Et slikt register vil ha stor betydning for kunnskapsgrunnlaget for barnehage og skole, og kan være grunnlag for mye viktig forskning
- Hva er status?
- Er det andre sektorer som også trenger bedre og mer forskning til rett tid?